

Taneční hudba v rukopisech učitele Jiřího Hartla (1781–1849)

ze Staré Paky

Zdeněk Vejvoda

(Anotace)

Soubor rukopisů taneční hudby z přelomu 18. a 19. století z kapelnického archivu Jiřího Hartla patří mezi evropské unikáty co do kvality i rozsáhlosti pramene. Jiří Hartl (1781–1849) pochází z učitelské rodiny v podhůří Krkonoš v severních Čechách. Byl vynikajícím muzikantem, ovládal hru na housle, klarinet, varhany a fagot. V letech 1803–1846 vyučoval na škole ve Staré Pace. Jak bylo tehdy obvyklé, byl i správcem kůru, na němž založil tradici figurální hudby. Vedle toho byl kapelníkem vyhledávaného orchestru, se kterým doprovázel nejrůznější městské i venkovské taneční příležitosti.

Dokladem toho je cenný soubor rukopisů, který obsahuje 840 tanečních instrumentálních melodií, zapsaných většinou v letech 1810–1820. Jedná se o part prvních houslí s instrumentačními glosami, sólovými vstupy dalších nástrojů, s názvy většiny tanců a dalšími slovními poznámkami rozmanitého významu. Z nich lze především rekonstruovat obsazení Hartlovy kapely (nejméně dvoje housle, pravděpodobně také viola, stabilně kontrabas, 1–2 klarinety a trubka, někdy i flétna a fagot).

Rukopisy obsahují tance *länder*, *steyrisch*, *schotisch/egosse*, *marsch*, *ungarisch*, *zweitritt*, *contra*, *menuetto*, *deutschen*, *hulán*, *třínožka*, *bauer*, *bažant*, *bonapart*, *englese*, *furiant*, *husa*, *kalamajka*, *kögeltanz*, *švihák*. Podstatný je účel sborníku, totiž praktická potřeba staropackého kapelníka. Nezkresleně vypovídá o praxi provozování užitkové hudby před dvěma sty lety a o dobovém tanečním repertoáru. Pozůstalost a životní příběh Jiřího Hartla věrně zobrazují náročnou a zodpovědnou práci českého učitele na malém městě v první polovině 19. století. Zde vznikly nezbytné základy, na kterých vyrostl bohatý spolkový život budoucích desetiletí, pevná opora pro kulturní rozmach a úspěch českého národně emancipačního procesu.

Klíčová slova: etnomuzikologie, etnochoreologie, hudební kultura, česká lidová hudba, české lidové tance, Jiří Hartl

Zdeněk Vejvoda

Etnologický ústav AV ČR

Na Florenci 3

110 00 Praha 1, ČESKÁ REPUBLIKA

vejvoda@eu.cas.cz